

35 8.

D. O. M.

QUÆSTIO MEDICA,

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS
manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis quintâ
mensis Februarii, anno Domini M. DCC. LXI.

M. NICOLAO LE ROY DE S. AIGNAN, Equite
Doctore Medico, Præsidente.

An à perito Xpυstas Medico, quàmplurima γ'νιστάς præcepta salubriora, certiora dentur?

I.

AUT ista tandem diuturnior profanorum ætas, qui Chemicam immeritò despicientes & conculcantes, illam Medico inutilem, medicinæ exitiosam, ubique prædicabant. Absque castâ Chemicæ doctrinâ nullus Medicus, nulla Medicina. Hâc solâ duce Physiologus corporis humani elementa detegere potuit. Nec Mechanica, nec Hydrostatica disciplina variorum humorum naturam, proprietates & effectus certò nos edocuissent. Quid de quarundam functionum mechanismo statuere licitum fuisset, haud consultâ Chemiâ? Ipsa etiam sola evolvere, depellere potuit vitia, quæ malefani Chemicastri in Medicinam invexerant. Licet tamen multa adsint maximi momenti in Physiologiâ medicâ, quæ Chemicæ tantùm ope cognosci possint, Pathologiæ etiam quid utile profert. Sic nemo nisi Chemicæ gnarus, morbosicam humorum dyscrasiam probè intelliget. Nemo v. g. scorbuticæ depravationis, ut morbos alios omittam, phænomena, causas evolvat. Semeioticen pariter perficit. Græci enim & alii veteres signa tantùm externa, sensibus objectâ, à naturâ spontè indicata collegerunt, mirâ quidem industria; Chemiâ verò nos edocet quissimam sicut status humorum internus, calor aliorumque signorum externorum ratione, itâ ut de statu ægrotantium aliquid certius exindè asserere possimus. Quid de lotio tantùm conspecto, ut Agyrtarum moris est, luminis elicere possumus? Ambiguum profectò & valdè exiguum; dùm peritus Chemicæ Medicus, urinam juxtâ suæ artis leges explorans, multa detegit, prævidet exindè abscondita humorum vitia, & ne vitam pessumdent, præcavet assiduus. Quid in therapeuticis valeat ista disciplina, neminem medicum fugit: quot & quàm eximia nobis suppeditaverit medicamina, palàm omnibus est. Venena domuit, vel mirâ quâdam transformatione, vel separatione & extractione è mixto illa continente, ut indè partes salubres absque periculo varios in usus venirent. Sed & Chemiâ Hygieine etiam perfectior, itâ ut quò magis istius disciplinæ sacra mysteria inierit Medicus, eò majori cum successu civium sanitati providere poterit.

I I.

HYGIENE, ista pars Medicinæ præstantior, utilior & verè practica, sanitatem præsentem servat, proximos prævidet morbos illosque præcaver, ne non senectutis labem procùl à nobis pro viribus arceat. Quos ut attingat scopos rerum non naturalium usum, ratione ætatis, sexûs, *ἰδιόσυρροίας* uniuscujusque individui, commendat, cohibet, moderatur & regit. Res non naturales mediæ sunt inter naturales & eas quæ sunt contrâ naturam; neque enim naturam nostram constituunt, ut res naturales; nec eamdem lædunt, ut affectus contrâ naturam; *sed sunt promiscuæ & indifferentes, bonè utenti; bone; malè utenti, mala.* Has inter non minimum tenent locum alimenta. Quò enim alio modo vitæ viribus continuis magnisque dispendiis debi-

litatum hominis corpus reparari, refarciri potuisset? Undè illorum necessitas, utilitas. Duplicis certè generis humani corporis deperditio. Alia glutinis in sua principia resoluti, & ad globum elementarem redeuntis, alia aquosarum tantummodò partium. Has denudò suppediant potus, illas cibi. A naturâ potus unus, ciborum verò species innumera. In hoc miremur Creatoris munificentiam, qui non alium ob finem adeò prodigâ manu tot homini dapes obtulit, nisi ut sic, licet in omnibus eadem materies nutritiva, eam tamen à naturâ nostrâ plùs minùsve remotam miris in modis offerret; tùm ut multigena cibaria aliquoties depravatam acuerent appetitum, tùm ut cum viribus nostris congruerent magis, & illas repararent, nedùm premerent deleterve.

Nusquam porrò de ciborum usu salubre consilium præbebit Medicus quisque, meram materiei nutritivæ naturam, vel illius statum, aut quantitatem in mixto qualicumque contentam ignorans. Ast solus Chemiæ peritus, non tantùm, quid nutritivi contineat mixtum quodcumque; sed & etiam quânam præparatione indigeat, ut assimilationi proximum fiat, certò dijudicare poterit: sic pariter potuum tùm naturalium, tùm artificialium naturam sinceritatem deteget. Ista etiam sola disciplina, quid cautelâ, vel in alimentorum præparationibus, vel in asservationibus asserri debeat, demonstrabit; ità ut his prævisis & detectis salubriora certiora quam plurima *ῥησιδὲς* præcepta dederit Medicus.

I F I.

O *MNE* dulce nutrit; sic voluerunt antiqui experienciâ tantùm edocti. *Omnino mucosum nutrit*; docent Chémici. Et reverà cibi, sive è vegetabili, sive ex animali regno sint desumpti, (nil enim hùc usque ad nutritionem suppeditavit minerale) parte gelatinosâ alii, alii mucosâ nos nutriunt. His deficientibus nulla perficitur nutritio, ceu quod idem est, assimilatio. Nam, ex Galeno, *nutritio est ejus, quod nutrit, ad id, quod nutritur, assimilatio*. Corporis nutritivi sive mucosi naturam soli explicant Chémici atque demonstrant. Juxtâ Chemiæ leges corpus istud seorsim exploratum, inodorum reperitur, ferè insipidum, constatum ex acido, oleo, aquâ terrâque copiosa, & aère, sed ità inter se mixtis ut ex iis componatur corpus homogeneum & omnium dulcissimum. Quis nunc inficias ibit, mucosum corpus inter & lympham non aliud adesse discrimen, quàm quemdam attenuationis gradum, quâ indefinente motu ad dissolutionem & volatilisationem principiorum vergit corpus istud? Quin attenuationis gradus corporis mucosi, ad assimilationem celerem illud plùs minùsve aptum & idoneum præstat: sic & etiam exindè oritur discrimen quod observatur corpus mucosum inter è vegetabili regno desumptum, & gelatinam animalium, quæ, licet jam, sed non nimis, immutata, nutritionem adimplere & perficere potest.

Experienciâ & animalium exemplis adducti, proprietatem nutritivam vegetabilis cujuscumque de novo detecti, agnoscere valebant veteres; sed nunc longè aliter res se habent. Regiones longinquas intelligens peragrat viator, offendit vegetabile quoddam aut fructuum novas species. Quodnam solatium aliquoties, si ad incolarum juvenam nutritivum corpus continerent hæcenus intentatæ vegetantium species: quæ si, juxtâ leges *ῥησιδὲς* tractatæ, mutantur in liquorem spiritu ardente scætum, vinum vulgò dictum, certè nutriendo pares evadunt. Nullo forsàn alio modo, radicis *Orchidis femina procerioris, majore flore*, à Turcis SALEP dictæ; medullæ cujusdam arboris palmileræ, vulgò SAGOÛ, facultas nutritiva detecta fuit, aut saltem certè demonstrari potuit. Chémici etiam laboribus detexit celeberrimus GEOFFROY variam partis gelatinosæ quantitatem, quæ è variorum animalium carnibus extrahebatur, licet ex eadem massâ: sic hujusce gelatinæ attenuationis gradum, ratione ætatis & speciei, seu quod idem est, ad alkalescentiam dispositionem majorem minoremve meritò arguit ex collectâ alkali volatilis quantitate. Jam Medicus hæc non ignorans, vitulinam vervecinamve carnem aut leporinam certius commendabit, prout acidam alkalescentemve humorum crasim arcere immutare voluerit. Quis præter Chémico-Medicum nefandum

neque nimis frequentem usum; quo nostri nondum ablactati infantes alimento donantur, infirmi & imbecilles, pultem dico, quod adulti vel robustissimi ægrè & magno cum sanitatis detrimento concoquerent, ratiocinio prudentique consilio eruere, evertere poterit? Discant etiam *Χυμους* objurgatores; panem istum, quem nunquam repugnantes quotidie comedunt, fermentatione levi & coctione Chemicis legibus antea paratum fuisse, ut corporis mucosi visciditas frangeretur, nimia aëris quantitas amandaretur foras, sicque innumera & immites in œconomia animali vitarentur tragœdiæ. Permultæ etiam dantur substantiæ quæ cum corpore alimentoso intimum videntur inire connubium; quod indicant sapor & odor cuilibet alimento peculiare, à certâ quâdam salis propriæ olei miscelâ pendentes, necnon à singulari spiritûs rectoris qualitate. Hæ tamen substantiæ alimentis stricte adhærentes circulationis vias petunt, effectusque tum in solida cum in fluida peculiare exercent & exferunt. Harum existentiam & qualitatem nemo nisi Chemicâ analysi cognoscat; quâ duce, modò hæc, modò illa, majori infirmorum sanorumve emolumento commendabit Medicus.

I V.

VULGATISSIMUS & saluberrimus potus est aqua, maximè in conservandâ sanitate momenti, cujus bonitatis & pravitatis notas callere Medicus debet. Salubritatis aquarum indicia paucissimis verbis aperit *Hippocrates*, limpidam, pellucidam & tenuem commendans, Gustum, visum, & olfactum, aliquoties etiam ebullitionem in usum vocabant Antiqui, ut suam de aquis sententiam proferrent; & sanè haud ablegandæ hodie dùm pares cautelæ. Sed ope Chemicæ tantum, quâ substantiâ vel terreâ, vel metallicâ, vel salinâ adulterentur aquæ indicabit Medicus. Sic indè ditata fuit *Διαταγὴν* aquarum mineralium fassâ suppellectili, quarum quotidie vires prophylacticas experiuntur Medici, prout variis in casibus has illas propinari volunt, ratione habitâ principiorum quæ in aquis detexit Chemicâ analysi.

Hippocratis & Galeni pace dicam, aquas pluviales nullo modo præ aliis commendandas esse. Eæ enim vera sunt aëris lexivia, & ab omnibus substantiis in atmosphærâ contentis coinquinatæ. Variæ pro variâ tempestate, locorum situ, soli naturâ, quod præsertim observandum venit, in aquâ tonitruali longè adhuc à cæteris diversâ; ita ut modò sulphureas, modò metallicas aliasve contineat partes, quod à Chemicis solis observatum. In æternum laudanda facilis ista methodus quâ quisque viator, guttis præsertim aliquot solutionis argenti acido nitri, aquæ puritatem agnoscat, etiam non demonstratâ solummodò acidi nitrosi præsentia. Nec minoris utilitatis ad nauticorum salutem processus iste ab *Anglo* nuper detectus, cujus beneficio maris ipsius aquas forbiles reddidit.

Potuum omnes aliæ species à Chemicâ solâ suam originem tenent, fermentatione scilicet corporis mucosi cujuslibet regni vegetabilis substantiæ. Hi potus etiam inter se discrepant, variorum principiorum in quibuscumque substantiis contentorum respectu, quæ inter fermentandum à corpore mucoso non separantur. Horum analysim felici cum successu Chemicâ instituet Medicus, ut hoc vel illo potius ad prophylaxim utatur; sic etiam vina potusque salientes quid perniciosum & exitiosum habeant, dilucidè demonstrabit; aliundè tenuioris vini nocivam aciditatem faciliè & tuto corriget & emendabit. Idem ille Chemicam edoctus civium omnium sanitatis ob tutelam, vina turpi mangonio, variis scilicet Saturni præparationibus adulterata, guttis aliquot sympathici atramenti alkali fixo & auripigmento parati, faciliè declarabit. Quis Diætam generalem & utilem instituet, nisi qui juxta Chemicæ leges, variorum humorum, aciescentiam vel alkalescentiam, aliquoties observatas, licet nondum functiones læsæ, morbusque renuntiatus, victu paululum alkalescenti, si ad acidum, vel acido, si ad alkalinum vergant humores, temperare domare tentaverit; aut condimentorum naturam & principia optimè pernoscentis, arti culinariæ grata illa abstulerit venena,

coquus ipse intelligens, quibus & alimenta corrumpuntur, & sanitati non leviter inferuntur damna.

V.

MULTIPLICIS vasorum supellestilis ope parantur, servantur in coquinis alimentis, in Pharmacopoliis Medicamina, & sæpè maximo civium damno. Vasa enim ista præcipuè ex metallis imperfectis cupro scilicet, stanno plumboque conficiuntur; seu scitilia sunt saturni vitro fusionis ope illinita. Ferè nōrunt omnes quàm venenosa sit solutio cupri, sed ignorant permulti quàm infinitis solvatur menstruis licet dulcissimis & insipidis, ut aqua & oleis, ita ut frequenter mortem in ollâ servant. Non solum menstruorum subdentiâ & refrigeratione perficitur ista solutio, sed etiam ebullitionis tempore; licet contendat quidam, calore vigente, minorem menstruorum applicationem vasorum parietibus adesse, & indè nullam dissolutionem. Observatur enim tum apud cerevisarios, tum apud operarios saccharo fructus condientes & Pharmacopolas, lebetes ex ære rubro confectos, nitidiores limatiores toties reperiri, certissimè leviores, si accuratè ponderarentur, quoties substantiæ his in vasis parata effunduntur; & istud eò magis, quò sæpius & vehementius, instrumento quocumque ad mixtionem perficiendam adhibito, lebetum parietes percussi fuerunt, undè citatior & abrasio & solutio. Orta indè damna curat Medicus, sed illa Chemicus præcavet. Levissimam enim cupri particulam, ubicumque lateat, detegit & demonstrat solutione salis *alkalini volatilis*, cujus guttæ aliquot colore eleganter cyaneo liquorem cuprum continentem tingunt; quin & non ignorat à menstruo quocumque, ratione caloris gradus, metallorum solutionem perfici. Quæ cupri noxæ ut videntur, stannea plumbeave vasa non commendabit.

Ab omnibus menstruis, quâvisque pinguedine Saturnum facillimè dissolvi, & aëri expositum efflorescere observatum est: indè in corpore modis innumeris receptus, crudeles in eo dirasque procreat tragedias. Delenda lethalis ista methodus, quâ caupones vini scitilicidia in arcam plumbeam colligunt, & servant, ne, inquiunt, acefcant; cum sic, redum præcaveatur aciditas, vera plumbi perficiatur solutio; undè vini dulcedo, saccharatus sapor, gratumque palato venenum. Optandum etiam ut varias ad urbium partes fistulis lapideis potius quàm plumbeis devehantur aquæ, nam talis aqua certissimè damnosa fit. Cum enim in vase plumbeo quieverint aquæ, dulcescunt; & epotæ, ventriculum gravant. Harum igitur fistularum in curvaturis sæpè resident aquæ, & indè venenosæ, ut & fistularum continuâ abrasione quæ demonstratur laboribus assiduis ad reparationem requisitis. Hanc etiam ob Saturni facilem dissolubilitatem ab omni usu ista arceantur scitilia illius vitro illinita. Stannum verò semper cum Arsenico conjungitur, quod Chemia indicat, & præsertim MARGRAVII processus. Sed jam clamitant quidam stannum nisi acidis concentratis dissolvi. Quod illis lubenter concederemus, si stanno puro vasa conficerentur. Sed res aliter se habent; operationibus enim Chemicis demonstratur, stannum in usu civili adhibitum, sic tractatum fuisse, scilicet cum trecentis stanni libris, cupri libras quinque, plumbi verò decem & amplius sociatas fuisse; quorum metallorum connubio, vinis, sæpè etiam purgativis potionibus vis emetica conciliatur. Exindè parva tutela, si stanno obducantur ænea vasa, cum aliundè microscopice observationibus detectum fuerit, punctis in infinitis cuprum obductum non fuisse, sicque menstruorum actioni omnino non impervium. Hæc omnia sufficiant, ut concludamus;

Ergo à perito & peritissimo Medico, quàmplurima & quidam præcepta salubriora, certiora dantur.

Proponēbat Parisiis COSMA-AUGUSTINUS LÉZURIER, Rothomagensis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus, Theſeos Auctor,
A. R. S. H. 1761, A SEXTA AD MÉRIDIEM.